

მერაბ ხმალაძე

ეკონომიურ მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი

საქართველო. ივ.ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
ქართული სოფლის დემოგრაფია

ისტორიულად ქართველი ერი არის სოფლის მცხოვრები, მიწადმოქმედი და არა ქალაქის მაცხოვრებელი. ამის შედეგად, საქართველოს ქალაქის მოსახლეობის ძირითად ელემენტს არაქართული მოსახლეობა შეადგენდა. საკმარისია აღვნიშნოთ, რომ თბილისის მოსახლეობის 1865 წლის ზაფხულში ჩატარებული ერთდღიანი აღწერის შედეგებით, თბილისის მოსახლეობის 44,9% შეადგენდნენ სომხები, 20,8% – ქართველები, 17,0% – რუსები, 17,3% – დანარჩენი¹. 1876-1926 წლებში ქართველების ხვედრი წილი თბილისის მოსახლეობაში 21,4%-დან გაიზარდა 38,2%-მდე, ხოლო სომხების ხვედრი წილი 36,2%-დან შემცირდა 34,1%-მდე. თბილისში ქართველებმა მოსახლეობის ნახევარს გადაამეტეს გასული საუკუნის 60-იან წლებში. კერძოდ, მოსახლეობის 1959 წლის აღწერით, ქართველები შეადგენდნენ მოსახლეობის 48,4%, სომხები – 21,5% და რუსები – 18,1%².

საქართველოს სოფლის მოსახლეობის დაბალ მიგრაციულ მობილურობას ქალაქის მიმართულებით რიგი ფაქტორები განაპირობებდა. პირველ რიგში აღსანიშნავია საქართველოს ეკონომიკის აგრარული ხასიათი და აგრარულ ეკონომიკაში მრავალწლიანი ნარგავების მაღალი ხვედრი წილი. მრავალწლიანი ნარგავები არის ძირითადი კაპიტალი, რომლის შექმნასაც საკმაო დრო და ინვესტიციები სჭირდება, ხოლო მისი კაპიტალუკუება გრძელდება მრავალი წელი, რაც საბოლოო ჯამში მიწაზე „ამაგრებს“ ადამიანს.

ყოფილ საბჭოთა კავშირში ქართველები ყველაზე დაბალმიგრირებად ერს წარმოადგენდნენ. მაგალითად, მოსახლეობის 1979 წლის საკავშირო აღწერის მონაცემებით, საბჭოთა კავშირში მცხოვრები ქართველებიდან საქართველოს ტერიტორიის გარეთ ცხოვრობდა 3,9%, ხოლო 1989 წლის აღწერით 5,0%, რაც ყველაზე დაბალი მაჩვენებელი იყო საბჭოთა კავშირში მცხოვრებ ერებს შორის.

¹ მერაბ ხმალაძე. დემოგრაფია. გამომცემლობა „მერიდიანი“. თბ., 2009. გვ., 74.

² ანზორ თოთაძე. საქართველოს მოსახლეობა მეორე და მესამე ათასწლეულების მიჯნაზე. თბ., 1999, გვ. 158.

საკმარისია ვუჩვენოთ, რომ მოსახლეობის 1979 წლის აღწერით თავისი ეროვნული ტერიტორიის ფარგლებს გარეთ ცხოვრობდა: სომხების 35,7%, ტაჯიკების 24,1%, ბელორუსების 20,0%, ყაზახების 19,7%, რუსების 17,4%, მოლდაველების 16,7%, უზბეკების 15,2%, აზერბაიჯანელების 14,5%, უკრაინელების 13,7%, ყირგიზების 10,5%, ესტონელების 10,0%, ლატვიელების 7,1%, ლიტველების 6,9%, თურქმენების 5,0% და ქართველების 3,9%. საჭიროა ვუჩვენოთ, რომ იმავე 1979 წლის აღწერით რუსეთის ფედერაციის გარეთ ცხოვრობდა 23,9 მლნ. რუსი. მათგან ყველაზე მეტი, 10,5 მლნ. ცხოვრობდა უკრაინაში, 6 მლნ. – ყაზახეთში, 1,7 მლნ. – უზბეკეთში, 1,1 მლნ. – ბელორუსიაში და ა.შ. საინტერესოა აღვნიშნოთ, რომ, ესტონეთში რუსები შეადგენდნენ მოსახლეობის 28,0%³.

რაც შეეხება სოფლის მოსახლეობის დაბალ მიგრაციულ მობილურობას, მრავალწლიანი ნარგავების ფაქტორთან ერთად, მნიშვნელოვანი ადგილი უკავია საქართველოს „სოფლის ურბანიზაციას“ – ქალაქური ცხოვრების წესის გავრცელებას სოფლად. სოფლის მოსახლეობის დამაგრების მნიშვნელოვანი ფაქტორია ასევე საქართველოს გეოგრაფიული პირობები. კერძოდ, საქართველოს მოსახლეობის 90,0%-მდე თავმოყრილია მთათაშორის ბარში, სადაც ასევე განლაგებულია საქართველოს ქალაქების აბსოლუტური უმრავლესობა, რის შედეგადაც სოფლის მცხოვრებთ საშუალება აქვთ უშუალო ურთიერთობა იქონიონ ქალაქის ფსიქო-კულტურულ და სოციალურ-ეკონომიკურ გარემოსთან.

დღეისათვის საქართველოს ხელისუფლების მიერ კონტროლირებად ტერიტორიაზე აღრიცხულია ყველა ტიპის 44 ქალაქის დასახლება. ქალაქებს შორის საშუალო მანძილია 114 კმ. ერთ ქალაქ დასახლებაზე მოდის 83 სოფელი.

აუცილებლად უნდა აღვნიშნოთ კიდევ ერთი გარემოება: საქართველოს მოსახლეობის დიდ ნაწილს აქვს ორი საცხოვრებელი ადგილი, ორი ბინა – ქალაქად და სოფლად.

ყოველივე ზემოთ აღნიშნულის შედეგად სოფლის მოსახლეობის ხვედრი წილი საქართველოში 2011 წელს მნიშვნელოვნად მაღალია სხვა ჩვენი დონის განვითარების მქონე ქვეყნებთან შედარებით და აღწევს 46,9%⁴.

³ გაანგარიშებულია: Численность и состав населения СССР. По данным всесоюзной переписи населения 1979 года. М., 1985. с.71, 74, 102, 110, 124, 126, 128, 130, 132, 133, 136.

⁴ გაანგარიშებულია: www.statistics.ge.

მეცნიერული ჭეშმარიტება მოითხოვს, მცირე ადგილი მაინც დაუთმოთ სოფლის მოსახლეობის და საერთოდ ქართველების ისტორიულად ყველაზე დაბალმიგრირებადი ერის სტატუსის განხილვას.

1989-2002 წლებში, საქართველოს მოსახლეობა 5400,8 ათასიდან შემცირდა 4371,5 ათასამდე, ე.ი. 1029,3 ათასით. აღნიშნულმა ფაქტმა იმ წლებში და შემდგომ, დღემდე, არა ერთს მისცა მიზეზი განგაში აეტეხათ ქართველი ერის გადაშენების საშიშროების შესახებ. ხშირად მოგვისმენია „ფაქტები“ საქართველოდან წასული 1,0 , 1,5 , ან 2 მლნ. ქართველის შესახებ. არანაკლებ ცოდავენ პროფესიონალი დემოგრაფებიც. ოფიციალური სტატისტიკური მონაცემების თანახმად, წერს გ.მელაძე, 1990-2006 წლებში ქვეყნიდან დროებით და მუდმივად ემიგრირებულთა რაოდენობამ დაახლოებით მილიონი ადამიანი შეადგინა, რომელთა შორის სავარაუდოდ ნახევარზე მეტი ქართველი იყო . . . ბოლოდროინდელმა მოვლენებმა დიამეტრალურად შეცვალეს ადრინდელი შეხედულება ქართველების, როგორც ისტორიულად ყველაზე დაბალი მიგრირებადი ერის შესახებ. აღნიშნული სენტენცია მითი აღმოჩნდა, რომელიც ქვეყნის საზღვრების გახსნისას და განვითარებული ნეგატიური სოციალურ-ეკონომიკური მოვლენების შედეგად დაიმსხვრა⁵.

როგორც ზემოთ უკვე აღვნიშნეთ, 1989-2002 წლების აღწერებს შორის პერიოდში, საქართველოს მოსახლეობა 1029,3 ათასით შემცირდა. აქედან ქართველებზე მოდიოდა 126,2 ათასი, რაც საერთო კლების 7,9 პროცენტია და არა ნახევარზე მეტი. ამავე წლებში საქართველოში მცხოვრები ცალკეული ეროვნებების რიცხოვნობა შემცირდა (ათასი კაცი): აზერბაიჯანელების – 22,8 ათასით; სომხების – 188,3; რუსების – 237,5; ოსების – 126,0; ბერძნების – 85,2; უკრაინელების – 45,4; ქურთების – 30,8; ებრაელების – 20,9 ათასით⁶.

ასე, რომ შეხედულება ქართველების, როგორც ყველაზე დაბალი მიგრირებადი ერის შესახებ, პოსტსაბჭოთა სივრცეში დღესაც რეალობაა და არა მითი.

⁵ გიორგი მელაძე. საქართველოს დემოგრაფიული გამოწვევები. თბ., 2007, გვ. 93, 99. ოფიციალური სტატისტიკით, 1990-2006 წლებში საქართველოს მოსახლეობა 1023,1 ათასი მცხოვრებით შემცირდა. იხ.: სტატისტიკური წელიწადი, 2009, გვ. 18.

⁶ იხ.: საქართველოს მოსახლეობის 2002 წლის პირველი ეროვნული საყოველთაო აღწერის შედეგები. ტომი I. თბ., 2003. გვ. 110.

განსაკუთრებით უნდა აღინიშნოს ის გარემოება, რომ 1989-2002 წლებში ქართველების ხვედრი წილი 70,1%-დან გაიზარდა 83,8%-მდე, ხოლო აზერბაიჯანელების – 5,7%-დან – 6,5%-მდე⁷. აზერბაიჯანელთა ხვედრი წილის ზრდაში უკანასკნელი როლი არ უთამაშია მათი საქართველოს ტერიტორიაზე განსახლების თავისებურებას. კერძოდ, აზერბაიჯანელები უპირატესად ცხოვრობენ სოფლებში და სოფლის მეურნეობის შედეგად დამაგრებულნი არიან საცხოვრებელ ადგილზე.

1990-იანი წლების შემდგომი დემოგრაფიული კატაკლიზმების წინაშე უფრო მდგრადი აღმოჩნდა საქართველოს სოფლის მოსახლეობა. კერძოდ, 1990-2011 წლებში საქართველოს ქალაქის მოსახლეობა შემცირდა 21,0%-ით, ხოლო სოფლის – მხოლოდ 13,5%-ით. აღნიშნულის შედეგად, საქართველოს სოფლის მოსახლეობის ხვედრი წილი 1990-2011 წლებში 44,7%-დან გაიზარდა 46,9%-მდე. საქართველოს ურბანულ ისტორიაში სოფლის მოსახლეობის ხვედრი წილის უპრეცედენტო ზრდას ადგილი ჰქონდა 1913-1917 წლებში, როდესაც სოფლის მოსახლეობის ხვედრი წილი 74,4%-დან გაიზარდა 81,9%-მდე⁸. 1917 წლიდან სოფლის მოსახლეობის ხვედრი წილი სისტემსტიურად მცირდებოდა 1990 წლამდე.

ისტორიული განვითარების კვალობაზე იცვლებოდა საქართველოს სოფლის დემოგრაფიული პარამეტრები. აღნიშნული დემოგრაფიული პარამეტრები მიიღება მხოლოდ მოსახლეობის აღწერებით, რომელიც უკანასკნელად ჩატარდა 2002 წელს.

პირველ რიგში, თვალში საცემია სოფლების რიცხვის შემცირება. 1970 წლის მოსახლეობის აღწერით საქართველოში აღრიცხული იყო 4645 სოფელი 2446,6 ათასი მცხოვრებით; 1979 წლის აღწერით – 4314 სოფელი 2409,5 ათასი მცხოვრებით; 2002 წლის აღწერით საქართველოს კონტროლირებად ტერიტორიაზე აღრიცხა 3668 სოფელი 2086,7 ათასი მცხოვრებით. სოფლების რიცხვის შემცირების შედეგად იზრდება სოფლის საშუალო ხალხმრავლობა, რომელმაც 1970 წელს შეადგინა 527, 1979 და 1989 წელს – 559, ხოლო 2002 წელს – 569 მცხოვრები⁹.

გასათვალისწინებელია შემდეგი გარემოება. კონფლიქტამდელ საზღვრებში, 1970-1989 წლებში აღრიცხა 331 სოფლით ნაკლები. კონფლიქტის შემდგომ

⁷ იქვე, გვ.110.

⁸ საქართველოს დემოგრაფიული წელიწდეული. 2008. თბ., 2009. გ.16.

⁹ მხედველობაშია მიღებული სოფლები როგორც მოსახლეობით, ისე მოსახლეობის გარეშე

პერიოდში, 1989-2002 წლებში – 646 სოფლით ნაკლები. მათში შედის ის სოფლებიც, რომლებიც კონფლიქტის შემდეგ აღარ იმყოფებიან საქართველოს იურისდიქციაში. ყოველივე ამის გათვალისწინებით აღმოჩნდება, რომ 1970-2002 წლებში სოფლების რიცხვი საქართველოში შემცირდა 977-ით.

მოსახლეობის აღწერებით აღირიცხება ასევე სოფლები მოსახლეობის გარეშე. მოსახლეობის 1979 წლის აღწერით აღირიცხა 83 ასეთი სოფელი, ხოლო 2002 წელს – 159, ე.ი. 1979 წელთან შედარებით 2-ჯერ მეტი.

რეგიონული თვალსაზრისით საქართველოს სოფლის დემოგრაფიული პარამეტრები მნიშვნელოვან ვარიაციას ამჟღავნებს¹⁰ (იხ. ცხრილი).

ცხრილი

საქართველოს სოფლის მოსახლეობა ადმინისტრაციულ-ტერიტორიული ერთეულების მიხედვით მოსახლეობის 2002 წლის აღწერით

რეგიონები	სოფლები მოსახლეობის გარეშე	სოფლები მოსახლეობით		მათში მოსახლეობა		მოსახლეობის მყოფი სოფლების საშუალო ხალხმრავლობა
		აბსოლუტურად	პროცენტობით ჯამთან	ათასი კაცი	პროცენტობით ჯამთან	
აჭარის არ	2	331	9,5	209,6	10,0	633
გურიის მხარე	0	186	5,4	105,8	5,1	569
იმერეთის მხარე	3	541	15,5	375,9	18,0	695
კახეთის მხარე	6	274	7,8	322,4	15,5	1176
მცხეთა-მთიანეთის მხარე	63	504	14,5	93,3	4,5	185
რაჭა-ლეჩხუმის მხარე	0	250	7,2	41,5	2,0	166

¹⁰ ცხრილი შედგენილია: საქართველოს მოსახლეობის 2002 წლის პირველი ეროვნული საყოველთაო აღწერის ძირითადი შედეგები. ტომი II, თბ., 2003. გვ. 14-23.

სამეგრელო-ზემო სვანეთის მხარე	22	466	13,3	283,0	13,6	607
სამცხე-ჯავახეთის მხარე	9	249	7,2	142,2	6,8	571
ქვემო-ქართლის მხარე	15	333	9,6	311,0	14,9	934
შიდა ქართლის მხარე	39	351	10,0	200,0	9,6	571
საქართველო	159	3509	100,0	2086,7	100,0	595

ყველაზე მეტი სოფლები მოსახლეობის გარეშე გვხვდება მცხეთა-მთიანეთის მხარეში – 63 სოფელი. შიდა ქართლის მხარეში 39 და სამეგრელო-ზემო სვანეთის მხარეში 22 სოფელი. 584 სოფლით და მათში 511 ათასი მცხოვრებით, პირველ ადგილზეა ქართლი; მეორე ადგილზეა იმერეთი – 541 სოფლით და 375,9 ათასი მცხოვრებით, ხოლო მესამე ადგილზეა კახეთი – 274 სოფლით და 322,4 ათასი მცხოვრებით. მოსახლეობის მყოფი სოფლების საშუალო ხალხმრავლობით პირველ ადგილზეა კახეთი, სადაც ერთ სოფელზე საშუალოდ მოდის 1176 მცხოვრები.

განსაკუთრებულ ყურადღებას იქცევს გურიის და რაჭა-ლეჩხუმის მხარეები, სადაც სხვა რეგიონებისაგან განსხვავებით არ არსებობს სოფლები მოსახლეობის გარეშე. ეს ნიშნავს, რომ სხვა მხარეებში სოფლები ფიზიკურად არსებობენ, მაგრამ არ ჰყავთ მოსახლეობა. გურიასა და რაჭა-ლეჩხუმში ასეთი სოფლები ფიზიკურადაც კი არ არსებობს.

საინტერესო სურათს გვაძლევს სოფლების ანალიზი ფუნქციონალური დანიშნულების მიხედვით. საბჭოთა სტატისტიკაში ასეთი ნიშნით გამოიყოფოდა სოფლების სამი ტიპი. **პირველი ტიპი** – სოფლები, რომლებსაც გააჩნდათ ადმინისტრაციული ფუნქცია და წარმოადგენდნენ სასოფლო საბჭოების ცენტრებს. 1989 წლის აღწერით ასეთი იყო 960 სოფელი 1203,8 ათასი მცხოვრებით. ისინი შეადგენდნენ სოფლების 22,3%, რომლებშიც ცხოვრობდა სოფლის მოსახლეობის 50,0%. **მეორე ტიპი** – სოფლები, რომელთა მოსახლეობის ძირითადი ნაწილი (50,0%-

ზე მეტი) დასაქმებული იყო სოფლის მეურნეობით. ასეთი აღირიცხა 3269 სოფელი 1162,3 ათასი მცხოვრებით, რომლებიც შეადგენდნენ სოფლების 75,8% და მათში ცხოვრობდა სოფლის მოსახლეობის 48,2%. **მესამე ტიპი** – სოფლები, რომლის მოსახლეობის ძირითადი ნაწილი არ იყო დასაქმებული სოფლის მეურნეობით. ასეთი იყო 85 სოფელი 43,3 ათასი მცხოვრებით, რომლებიც შეადგენდნენ სოფლების 1,9% და სოფლის მოსახლეობის 1,8%. რიგ საბჭოთა აღწერებში აღიწერებოდა სოფლების **მეოთხე ტიპი** – სოფლები მოსახლეობის გარეშე.

საქართველოს მოსახლეობის 2002 წლის აღწერით აღირიცხა სოფლების სამი ტიპი. **პირველი ტიპი** – სოფლის საკრებულო ცენტრები. ასეთი იყო 896 სოფელი 1165 ათასი მცხოვრებით, რაც შეადგენდა სოფლების 24,4% და სოფლის მოსახლეობის 55,8%. **მეორე ტიპი** – სოფლები, რომლებშიც მოსახლეობის ძირითადი ნაწილი დასაქმებული იყო სოფლის მეურნეობით, მათ შორის ფერმერულ და ინდივიდუალურ (ოჯახურ) მეურნეობებში. ასეთი იყო 2613 სოფელი 921,7 ათასი მცხოვრებით, რაც შეადგენდა სოფლების 71,2% და სოფლის მოსახლეობის 44,2%. პირველი ტიპის სოფლების საშუალო ხალხმრავლობაა 1300, ხოლო მეორე ტიპის სოფლების 352 მცხოვრები, ე.ი. 3,7-ჯერ ნაკლები¹¹. სოფლების **მესამე ტიპია** – სოფლები მოსახლეობის გარეშე.

ჩვენი მოსაზრებით, მოსახლეობის გარეშე სოფლების გარდა, საქართველოში მრავლადაა ე.წ. „**უპერსპექტივო სოფლები**“. ესაა სოფლები, რომლებსაც მცირე რიცხოვნობის გამო ემუქრება დარჩენა მოსახლეობის გარეშე, რამდენადაც ასეთ სოფლებში მოკვდაობა ყოველთვის აჭარბებს შობადობას. ასეთ სოფლებს თავისუფლად შეიძლება მივაკუთვნოთ 1-ან 100-მდე მცხოვრების მყოფი სოფლები, სადაც, როგორც წესი, დემოგრაფიულად დაბერებული მოსახლეობა ცხოვრობს. 2002 წლის აღწერით აღირიცხა 908 ასეთი სოფელი, რომელიც შეადგენს სოფლების 24,8% და მათში ცხოვრობს სოფლის მოსახლეობის მხოლოდ 1,9%.

მოსახლეობის 2002 წლის აღწერამ აჩვენა, რომ ყველზე მეტია სოფლები 201-დან 500-მდე მცხოვრებით. ასეთი სოფლებია 911, რომლებიც წარმოადგენს სოფლების 24,8% და მათში ცხოვრობს სოფლის მოსახლეობის 14,7%. ყველაზე მეტი მოსახლეობა, 24,8%, ცხოვრობს სოფლებში 1001-დან 2000-მდე მცხოვრებით.

¹¹ მერაბ ხმალაძე. დემოგრაფია. გამომცემლობა „მერიდიანი“. თბ., 2009. გვ. 371.

ასეთია 412 სოფელი. შეიმჩნევა მოსახლეობის კონცენტრაციის ზრდა 200-ზე მეტი მცხოვრების მყოფ სოფლებში.

უნდა აღინიშნოს დიდი სოფლების, 5000 და მეტი მცხოვრებით, როგორც რიცხვის, ისე მათში მცხოვრების მოსახლეობის ზრდა. ასეთი სოფლების რიცხვი 1959 – 2002 წლებში 12-დან გაიზარდა 28-მდე, ხოლო მათში მოსახლეობა 77-დან 175,7 ათასამდე, ე.ი. 2,3-ჯერ, მაშინ როდესაც სოფლის მოსახლეობა ამ პერიოდში შემცირდა 10,0%-ით.

დიდ სოფლებს მიეკუთვნება რაიონების მიხედვით: 1. გეგუთი (წყალტუბო); 2. მაღლაკი (წყალტუბო); 3. ფარცხანაყანევი (წყალტუბო); 4. ახალსოფელი (ყვარელი); 5. შილდა (ყვარელი); 6. გურჯაანი (გურჯაანი); 7. ველისციხე (გურჯაანი); 8. კარდენახი (გურჯაანი); 9. ლამბალო (საგარეჯო); 10. მატანი (ახმეტა); 11. ყარაჯალა (თელავი); 12. დილომი (მცხეთა); 13. მუხრანი (მცხეთა); 14. ინგირი (ზუგდიდი); 15. კახათი (ზუგდიდი); 16. რუხი (ზუგდიდი); 17. ალგეთი (მარნეული); 18. სადახლო (მარნეული); 19. ყიზილ-აჯლო (მარნეული); 20. გამარჯვება (გარდაბანი); 21. მარტყოფი (გარდაბანი); 22. ნაზარლო (გარდაბანი); 23. სართიჭალა (გარდაბანი); 24. ფონიჭალა (გარდაბანი); 25. ქესალო (გარდაბანი); 26. ტალავერი (ბოლნისი); 27. ყვემო ბოლნისი (ბოლნისი); 28. რუისი (ქარელი).

- მოსახლეობის 2002 წლის აღწერით ყველაზე მრავალრიცხოვანი სოფელი აღმოჩნდა სადახლო – 9486 მცხოვრებით;
- დიდი სოფლებიდან რიცხობრივად უპირატესად ქართველებით დასახლებული იყო 18 სოფელი, აზერბაიჯანელებით – 10;
- დასავლეთ საქართველოში აღირიცხა უპირატესად ქართველებით დასახლებული 6 დიდი სოფელი. აღმოსავლეთ საქართველოში აღირიცხა 22 დიდი სოფელი, რომელთაგან 12 უპირატესად დასახლებული იყო ქართველებით, ხოლო 10 – აზერბაიჯანელებით;
- მხარეების მიხედვით დიდი სოფლები გვხვდება: იმერეთში – 3, კახეთში – 8 (აქედან 2 აზერბაიჯანული), მცხეთა-მთიანეთში – 2, სამეგრელო-ზემო სვანეთში – 3, ქვემო ქართლში – 11 (აქედან 8 აზერბაიჯანული), შიდა ქართლში – 1;
- რაიონების მიხედვით: თელავში, ახმეტაში, საგარეჯოში და ქარელში – თითო სოფელი. მცხეთაში, ბოლნისში და ყვარელში – თითოეულში

ორ-ორი სოფელი. წყალტუბოში, გურჯაანში, ზუგდიდში და მარნეულში – თითოეულში სამ-სამი სოფელი, გარდაბანში – 6 სოფელი¹².

დასასრულს უნდა აღვნიშნოთ, რომ სოფლის მოსახლეობა მაღალი ხვედრი წილითა წარმოდგენილი, მაგრამ მასში მიმდინარეობს უარყოფითი ტენდენციები, რაც გამოიხატება ცარიელი სოფლების ხვედრი წილის ზრდაში და უპერსპექტივო სოფლების დიდი ოდენობით არსებობაში.

მერაბ ხმალაძე

საქართველო. ივ.ჯავახიშვილის სახელობის

თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

ქართული სოფლის დემოგრაფია

საქართველო ინარჩუნებს სოფლის მოსახლეობის მაღალ ხვედრი წილს. ამასთან, უკანასკნელი 20 წლის მანძილზე აღნიშნული მაჩვენებელი რამდენიმე პროცენტით იზრდება. ასევე, მნიშვნელოვნად იზრდება სოფლების რიცხვი მოსახლეობის გარეშე. სოფლების მეოთხედს შეადგენს უპერსპექტივო სოფლები, რომლებსაც ახლო მომავალში ემუქრებათ დაცარიელება. 1970-2002 წლებში დიდი სოფლების რიცხვი, 5 ათასი და მეტი მცხოვრებით, გაიზარდა 12-დან 28-მდე.

Merab Khmaladze

Georgia. Iv. Javakhishvili Tbilisi State University

¹² მარნეულის რაიონში სამივე სოფელი აზერბაიჯანულია. გარდაბანში 6-დან 3 სოფელი აზერბაიჯანულია.

Demography of the Georgian village

Georgia keeps high relative density of agricultural population. At the same time, within last 20 years this indicator has increased for some percent. Also it is considerable возрастает number of villages without the population. A quarter of all villages are unpromising which in the near future threatens опустошение. In 1970-2002 the number of the big villages with the population from 5 thousand and more, has increased до 12-28.